

Ummæli

Rúmdarferðin

Nú um dagarnar fekk dóttirin aftur sendandi hin eyðkenda brævþjálfan frá barnabókaklubba lærarafelagsins. Níggju ára gomul hefur hon verið bókaklubbalímur nokur ár og hefur fingið sendandi barnabókir í hópatali á föroyskum máli. Bókin hesaferð eitur Rúmdarferðin, og er hon óðrvisi enn vant, tí umframt at vera barnabók rúmar hon eisini einari stjörnufrøði.

Sagan er skipað sum teknirøð við handskrivaðum teksti. Hon er um dreingin tór, sum er púra byttur av stjörnufrøðini. Saman við professaranum Pakkenstein fer hann eina spennandi ferð út í rúmdina. Í stóra rúmdarferðin um flúgvu teir fram við mánanum og vitja á Mars. Teir siggja bæði loftsteinar og halastjörnur. Og longur burtur gongur leiðin. Til smástjörnur og stóru gongustjörnur. Ut úr sólarkervinum leggja teir leiðina og longur út í rúmdina. Stórstjörnur siggja teir, dustskýggi og supernovur, slagstjörnur og svørt hol, Vetrarbreytina og aðrar stjörnubreytir og stjörnulíkar. So langt koma teir út í rúmdina, at teir nærkast Brestinum Mikla, sum skapti tíð og rúm. Tá fær ferðin ein heldur óvantaðan enda, sum ikki skal avdúkast her.

Hin parturin í bókini — yrkisligi parturin — er ein litil stjörnufrøði. Á øllum 21 opnumum í bókini er settur inn prentaður tekstur á svørtum botni við frálíkum litmyndum. Her lesa vit um Óle Rømer, um mánan, jörðina og gongustjörnur annars. Um sólina og sólkerið. Um flúgvandi steinar, smástjörnur og halastjörnur. Um stjörnur og stjörnumenning og evnið millum stjörnur. Um bippandi stjörnur. Um Karl Jansky, sum í 1931 máldi radiogeislar úr rúmdini. Um Vetrarbreytina og aðrar gongubreytir og stjörnulíkar. Um stjörnubreytarbólkir og stórbólkir. Og loksins um

geislar úr unga alheiminum, sum varð til í Brestinum Mikla (Big Bang) fyrri einum fimtan mia. árum síðani.

Tað, sum fær meg at triva eftir penninum, er hesin parturin, tí tað er ikki á hvørjum degi, at so-vorðið tilfar kemur út á föroyskum. Henda seinasta mansaldurin hava rúmdarferðir við framkomnum málitólum ment stjörnufrøðina í stórum, og ástøðiligu framstíðini hava eisini gjørt sitt. Á hugin fyrri stjörnufrøðini er stórus sum aldri fyrr, og kortini er hetta sama tíðarskeið hent tað merkiliga, at stjörnufrøðin at kalla er horvin úr skúlunum. Útlendskt tilfar tryttur ikki, men á föroyskum er merkiliga litið tilfar tækt. Okkurt hessini hefur staðið í álmanakkanum, í bløðum og yrkisbløðum, men annars er bert hin litla fitta bókin Rúmdin, sum Bjarni Niclasen sáli skrivað og Føroya Náttúra — Føroya Skúli gav út í 1961.

Hetta blandið av teknirøð og yrkisbók kann í fyrsta umfari tykjust heldur løgið. Tó, teknirøðina ber til at lesa fyrri yngstu børnunum. Yrkisliga partin kunnu foreldrin so hava at styðja seg til, hóast summi ivaleyst fara at halda, at sumt er heldur torskilt. Eldru börnin kunnu lesa bókina alla.

Dóttirni dæmði væl teknirøðina. 14 ára gamli sonurin her í húsinum las bókina í einum og rósti henni nógv, serliga yrkisliga partinum.

Lærarar, kanska serliga í eldru flokkunum, kunnu utta íva nýta bókina, og tá serliga yrkisliga partin, sum stoði undir spennandi tímum um stjörnufrøði. Eitt hugskot hevði verið at útbyggt henda partin og givið út í bók fyrri seg, bæði sum vaksnamannabók og sum skúlabók til framhaldsdeildina. Eg ivist ikki í, at fólk høvdu tikið væl móti.

Barnabókaklubbin hevur higartil ikki gjørt so

nógv við yrkisbókmentir. Yrkisútgávur hava, sum stoðan í Føroyum er, nógv størri málsligar avbjóðingar við sær. Gott hevði verið, um henda bókin var fráboðan um, at vit nú kunnu vænta okkum fleiri slíkar.

Skrivað bókina hevur Inge Damm rithøvundur saman við stjörnufrøðinginum Jan Teuber, sum hevur tikið sær av yrkisliga partinum. Tekningar hefur Lene Untidt gjørt.

Handskrivaða tekstin hevur Hannis Egholm skrivað, og týtt til föroyskt hefur Djóni Dalsgarð. Djóni og málsligu ráðgevar hansara hava avrikað valaverk, tí tað er ikki sum at siga tað at skriva um slíkt, sum ikki hevur verið orðað á föroyskum áður. Treyðugt so, at ikki okkurt er, sum kanska fellur tær fyrri brostið, men tað er bert smávegis. Eg veit væl, at atfinningarsamar røddir hava verið um virki bókaklubbans. Málið skal stundum vera so stívt og stívt. Hvi er tað mesta týtt og so litið upprunligt föroyskt tilfar? Hvi verður barnamálið forfjónað? Mark er fyrri, hvat ið vit fámenta fólk megna, og samstundis eiga vit at vera vandin. Hetta prátið fari eg tó at lata liggja í hesum umfari. Heldur fari eg at fegnast um tað megnararbeiðið, sum bókaklubbin hevur avrikað hesi árin. Vit skulu minnast til, at fyrri fáum árum síðani var at kalla sørt við barnabókir á föroyskum. Í dag hava foreldur ógrynnynt at velja ímillum. Óll foreldur vita, hvussu ómetalliga stóran týðning tað hevur fyrri börnin, at lisið verður fyrri teimum, og tað er ein harrans lætti at sleppa undan at umseta so hvørt.

Tit, sum hava gjørt hetta arbeiði, eiga stóra tøkk uppibørna. At vit föroyingar, knappar 50 tús. sálir, hava egið mál er ivaleyst tað bera marglæti. Og málinum verður ikki liv lagað soleiðis av sær sjálvum. Eg hevði viljað, at tey, sum stjórna skúlanum í Føroyum, tóku tættin upp eftir tykkum. Tørvurin á föroyskum skúlabókum røpar til himmals og krevur skjóta loysn.

P.J.

Vit gera gamla gólvið sum nýtt

Vit eru serútbúir innan gólválegging v.m. Slipa, avsyra, lakkerar træ, kork, vinyl, flisar, trappur. Lútvíðgera gamalt. Djúpreinsan av teppum og linoleum. Flisaálegging innan- og uttandura.

VIT KOMA UM ALT LANDID.

Latið fakmannin gera arbeiði.

Ókeypis vegleiðing og tilboð verða givin.

Gólv-tænastan

Tlf. 18875

Tónleikur við følskum tóna

Viðmerking til Jens Paula Heinesen

Havi lisið áhugaverdu grein hjá Jens Paula Heinesen í Sosialinum, 16. október 1991.

Og lat meg siga tað beinanvegin, at eg í flestu førum eri samdur við hann — og í flestu førum rakar hann seymin á høvðið.

Men onkur seyður fer í «Gøtu kirkju».

Og sum ikki einaferð, tá ið teir «klóku» í Havn taka penn í hond, ella skulu siga okkurt ógvuliga «klókt» — ja, so skal sparkast til klaksvíkingar. Havi hoyrt um ein lærara við hægri skúla í Havn, hvørs fremsta endamálið er at gera grin burtur úr klaksvíkingum — og hvussu «ræðuligt» teir tosa. Er tað hesin sami vinnaður hjá Jens Paula, ið sigur at klaksvíkingar ræðast bókstav-in??

Hava hesir báðir ikki hoyrt orðið dialekt??

Fyri mær er hetta fremsti hornasteinur í máli okkara — og lat tað fyrri Guðs skyld ikki hvørva.

Kanska ætla tit, at vit

øll skulu tosa havnarmál, sum eisini fær eina rósu frá Jens Paula.

Ongin má siga «ur» — men alt skal enda við «ir». Viðareiðismál — sandsmál — suðuroymál — og ikki minst klaksvíksmál skal burtur.

Nei, Jens Pauli. Soleiðis hava klaksvíkingar tosað í öldir — og soleiðis fara teir eisini at tosa framvyr.

Men Jens Pauli: Vit «draga ein bát niðan í hagan» — og ikki sum onkur «dreyga ein bát niðan í heygan».

Dialekt er í mínum oyr — rættur tónleikur (musikkur) — uttan falskar tónar. Hav tað gott á Malta.

Vinarligast

Jógvan E. Ósa

Ummæli

Vit telva 1–5

Bent Larsen o.a.
Sámal Christiansen hevur týtt og skrivað afturat Heftini kostað kr. 32,- hvørt

Í hefti n. 1 (28 bls.) lærir tú allar grundreglurnar í talvi. Tú fært at vita hvat skák, mát og patt er. Eisini lærir ein at skriva niður, ið er neyðugt at duga, um tú ætlar at gerast góður telvari.

Í hefti nr. 2 (32 bls.) lærir tú, hvussu tú skalt vinna nokur løtt endatalv, har ið tú lærir at ansa eftir patt, og at fólk ið er noytt at arbeiða saman. Eisini lærir ein um sambinding, ið jú er eitt tað mest spennandi við talvinum. Í bókini stendur eisini eitt sindur um talvsøguna, og eisini eru nokur pattdømi. Í bókini lærir tú eisini, hvussu nógv tað tíú kanst nýta undir talvinum. Tað er jú avmarkað, hvussu nógv tað tíú kanst brúka.

Í hefti nr. 3 (32 bls.) er mest um byrjanina av talvinum. Tú lærir nakrar byrjanarrellur, og hvørjir leikur eru bestir at byrja talvið við. Eisini eru nok-

serliga endatalvi. Og so er eitt sindur afturat um talvsøguna.

Í hefti nr. 5 (32 bls.) eru nokur dømi um, hvat ið kann henda, um tú gloymir onkra av grundreglunum. Í bókini eru eisini nakrar síður bara við talvuppgávum og stendur eisini eitt sindur um talvsøguna.

Eg haldi samanumtikið, at hetta eru nakrar frálíkar bókur, og eg vóni, at tær næstu fimm bókurnar eisini koma út. Eg rokni við, at tey, sum seta seg niður og lesa bókurnar gjølla, fáa nógv burtur úr tí, sum rithøvundurin meinar við, og tá gerst góður telvari.

Flóvin Tór Næs

